ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Теорія і методика управління освітою
УДК 37.014.54:37.07:005.7
DOI https://doi.org/10.5281/zenodo.19649005

Управління освітнім простором громади в умовах реформ: кластерний підхід і варіативні моделі поєднання різнорівнених закладів освіти

Лисоконь Ілля Олександрович,
доктор філософії з освітніх, педагогічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри соціології та соціальної роботи Криворізького державного педагогічного університету, пр. Університетський, 54, м. Кривий Ріг, Україна, 50086
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-1722-1825

Прийнято: 11.03.2026 | Опубліковано: 30.03.2026

Анотація: *У статті обґрунтовується актуальність кластерного підходу до управління освітнім простором територіальної громади в умовах децентралізації, системних реформ в освіті та обмеженості ресурсів, що ще більше загострилися через непереборні зовнішні обставини. Автор стверджує, що традиційна модель управління освітою на даний час не здатна повною мірою задовольнити потреби громади, забезпечити стратегічну координацію управління освітою на місцевому рівні, безперервність освітніх траєкторій та ефективне використання ресурсів. У науковій статті проаналізовано три моделі інтеграції. Перша модель передбачає створення освітнього комплексу на базі академічного ліцею та позашкільного закладу, спрямованого на посилення спеціалізованої освіти, розширення практико-орієнтованої підготовки та забезпечення безперервності між формальною та неформальною освітою. Друга модель передбачає вертикально-горизонтальну інтеграцію, поєднуючи спеціалізовані шкільні та професійні напрями в рамках єдиної інституційної*

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

структури, що забезпечує гнучкі індивідуальні освітні траєкторії та більш тісний зв'язок із потребами місцевого ринку праці. Третя модель розглядає створення академічних ліцеїв, пов'язаних з університетами, як форму вертикальної інтеграції, що покращує спеціалізовану середню освіту та сприяє плавному переходу від «школи до університету». Для кожної моделі визначено стратегічні переваги та організаційні ризики з точки зору регіонального управління освітою, включаючи правові неоднозначності, фінансову стабільність, розподіл управлінських повноважень та необхідність запобігання формальній, а не змістовній інтеграції. У статті зроблено висновок, що ефективність кластерних моделей залежить від чітких механізмів управління, збалансованості інтересів зацікавлених сторін, регуляторної підтримки та забезпечення якості на кожному рівні освіти. Запропонований кластерний підхід може слугувати концептуальною основою для розробки стратегій управління та розвитку освіти на рівні громади, орієнтованих на конкурентоспроможність, сталість та безперервність.

Ключові слова: *децентралізація управління освітою, інтегрований освітній кластер, кластерний підхід, освітній простір громади, регіональне управління освітою, управління освітою.*

Management of the Community's Educational Space in the Context of Reforms: Cluster Approach and Variable Models of Combining Different Levels of Educational Institutions

Illia Lysokon,
PhD in Educational and Pedagogical Sciences, Associate Professor, Acting Head of the Department of Sociology and Social Work at Kryvyi Rih State Pedagogical University, 54 Universytetskyi Ave., Kryvyi Rih, Ukraine, 50086
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-1722-1825

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Abstract: *The article substantiates the relevance of the cluster approach to managing the educational space of a territorial community in the context of decentralization, systemic reforms in education, and limited resources, which have been exacerbated by insurmountable external circumstances. The author argues that the traditional model of education management is currently unable to fully meet the needs of the community, ensure strategic coordination in education management at the local level, continuity of educational trajectories, and effective use of resources. The scientific article analyzes three models of integration. The first model involves the creation of an educational complex based on an academic lyceum and an extracurricular institution aimed at strengthening specialized education, expanding practice-oriented training, and ensuring continuity between formal and informal education. The second model proposes vertical-horizontal integration, combining specialized school and vocational tracks within a single institutional structure, providing flexible individual educational trajectories and closer alignment with local labor market needs. The third model considers the creation of academic lyceums linked to universities as a form of vertical integration that improves specialized secondary education and facilitates a seamless transition from "school to university". For each model, strategic advantages and organizational risks are identified from the perspective of regional education management, including legal ambiguities, financial stability, distribution of management powers, and the need to prevent formal rather than substantive integration. The article concludes that the effectiveness of cluster models depends on clear management mechanisms, balanced stakeholder interests, regulatory support, and quality assurance at every level of education. The proposed cluster approach can serve as a conceptual basis for developing community-level education management and development strategies focused on competitiveness, sustainability, and continuity.*

Keywords: *decentralization of education management, integrated educational cluster, cluster approach, community educational space, regional education management, education management.*

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Постановка проблеми. В умовах реалізації концепції Нової української школи [8] та спільного проєкту Міністерства освіти і науки України та Світового банку «Удосконалення вищої освіти заради результатів» [13] можемо стверджувати про необхідність пошуку нових оптимальних форм, методів та моделей управління освітою на інституційному рівні. Враховуючи тенденцію до скорочення мережі закладів освіти незалежно від їх типу та відповідності рівню освіти все частіше актуалізується потреба в нових управлінських підходах до розвитку освітнього простору громади та пошуку оптимальних рішень щодо комплексного управління освітою на локальному рівні в умовах децентралізації.

Точкова кроссекторальна взаємодія між закладами освіти різних рівні, дублювання функцій, нерівномірність ресурсного забезпечення, кадровий голод спричинений війною та відсутність чіткої, цілісної та скоординованої стратегії знижують ефективність реформ на місцевому рівні. Тому, громади потребують інтенсивної, а головне інтегрованої моделі поєднання та управління різнорівневими закладами освіти, яка здатна забезпечити виконання суспільної місії, реалізацію освітніх потреб, поступовість освіти та раціональне використання наявних ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток освіти в умовах децентралізації набуває все більшої значущості, оскільки реформування галузі потребує не лише злагодженої координації зусиль, а й ресурсів, критеріїв та нових моделей реагування на складні виклики. Здебільшого ці виклики нині пов’язані з подоланням освітніх втрат, які спричинені глобальною пандемією COVID-19 та повномасштабним вторгнення на територію України. Однак реформування галузі розпочалося до цих суттєвих зовнішніх проблем і передбачало кардинальну зміну вектору розвитку всією сфери освіти. Нині кластери можна розглядати як сконцентровані групи об’єктів, які мають спільну ознаки (характеристики) та можуть бути об’єднані в окрему самоврядну

 ISSN: 2786-9458

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

одиницю. Враховуючи цілий ряд проблем з якими нині стикаються система освіти цілком закономірним є використання кластерного підходу до організаційно-адміністративної діяльності освіти в умовах децентралізації.

Активно досліджуються питання освітньої політики, феномену освіти, оптимізації мережі закладів освіти, управління освітою та окремими її напрямами в умовах реформ такі дослідники як Бобрицька В. [2], Дзвінчук Д. [3], Драч І. [4], Калашнікова С. [5], Калініна Л. [6], Кірдан О. [7], Лисоконь І. [9], Луговий В. [10], Савельєв В. [14], Савіщенко В. [15] тощо. Суміжні наукові напрями простежуються у наукових працях О. Оржель, С. Калашнікової [5] та В. Лугового [10], які досліджують структурний розвиток і оптимізацію мережі закладів вищої освіти для формування державної політики та стратегічного планування системи загалом. Також близькими за своїм концептуальним наповненням є дослідження І. Драч [4] і Л. Калініної [6], що стосуються управління на рівні інституцій та врядування, з акцентом на ефективність і демократизацію управлінських процесів. Фінансово-економічний напрям репрезентують О. Кірдан, О. Кірдан [7] та І. Лисоконь [9], що є важливим для забезпечення стійкості функціонування закладів вищої освіти.

На відміну від більшості зазначених праць, які мають теоретико-методологічний або галузево-прикладний характер (фінансування, мережа, дослідницька діяльність), проведене дослідження відзначається інтеграцією організаційного, фінансового та управлінського вимірів у єдиній аналітичній рамці. Воно поєднує теоретичні узагальнення з практикою управління, що дозволяє зробити акцент на сучасних умовах функціонування (зокрема трансформаційних викликах і необхідності адаптивного управління), що вирізняє дослідження серед більш ранніх або вузькоспеціалізованих робіт.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Загалом у працях вітчизняних науковців питання управління освітою на рівні громад розглядаються переважно в контексті децентралізації, розширення

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

повноваження органів місцевого самоврядування, аналізу інструментарію забезпечення функціонування закладів освіти, пошуку засобів забезпечення визначення рівня якості освіти. Однак потребують окремих досліджень питання державного-приватно-громадської взаємодії в управління закладами освіти, комплексного управління кластерними закладами освіти для розвитку мережі академічних осередків, пошуку оптимальних критерії поєднання різнорівневих закладів для реалізації освітніх потреб тощо.

Правовий режим воєнного стану в Україні додатково посилив потребу в пошуку нових моделей управління освітою на інституційному рівні враховуючи децентраілзацію та брак необхідних ресурсів для утримання закладів освіти. Традиційна модель функціонування освіти в громаді нині не є ефективною і потребує додаткових інструментів для реагування на масові та комплексні освітні запити. У цих умовах кластерний підхід проявляються у поєднані суб'єкті діяльності різних рівнів освіти в один кластер задля створення академічних осередків. За цих умов реформування освіти на рівні громади стає не ситуативним, а перспективним кроссекторальним рішенням і сприяє збереженню різних ланок освіти.

Формулювання цілей статті. Метою статті є теоретичне обґрунтування та наукова верифікація доцільності застосування кластерного підходу в управлінні освітнім простором територіальної громади в умовах децентралізації, реформування освітньої галузі та обмеженості ресурсного забезпечення як альтернативи традиційним управлінським моделям. Досягнення поставленої мети зумовлює необхідність вирішення таких завдань:

1. Теоретично обґрунтувати доцільність застосування кластерного підходу в управлінні освітнім простором громади в сучасних умовах трансформації освіти.

 ISSN: 2786-9458

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

2. Розробити та концептуалізувати варіативні моделі інтеграції різнорівневих закладів освіти, визначивши їх структурні особливості та управлінський потенціал.

3. Визначити стратегічні переваги та організаційно-управлінські ризики впровадження кластерних моделей у практику управління освітою на локальному рівні.

4. Сформувати концептуальні засади розвитку ефективного управління освітнім простором громади на основі забезпечення безперервності освітніх траєкторій та узгодження з потребами регіонального розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні умови децентралізації та трансформації освіти актуалізують пошук ефективних моделей управління, здатних забезпечити цілісність і конкурентоспроможність освітнього простору громади. Вище зазначені наукові дослідження обґрунтовують доцільність інтеграції ресурсів, суб'єктів і рівнів освіти, проте практична імплементація таких рішень потребує адаптації до конкретного соціально-економічного контексту. Узагальнення управлінського досвіду функціонування різнорівневих закладів освіти в громаді засвідчує необхідність системної моделі та кластерного підходу, що поєднує стратегічне планування, координацію та забезпечення наступності освітніх траєкторій. У цьому контексті доцільним є розгляд варіативних моделей інтегрованого освітнього кластера громади.

Першою моделлю є створення освітньо-виховного комплексу на базі академічного ліцею та позашкільного закладу освіти. Перш за все зауважимо, що створення запропонованого освітньо-виховного комплексу має як стратегічні переваги, так і потенційні ризики, які виникають в умовах децентралізації та оптимізації мережі закладів освіти. Зупинімо свою увагу на перевагах та недоліках створення такого освітнього-виховного комплексу в Таблиці 1.

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Таблиця 1

Переваги та недоліки створення освітньо-виховного комплексу на базі академічного ліцею та позашкільного закладу освіти

ПЕРЕВАГИ	НЕДОЛІКИ
Інтеграція освіти і науки (синтез навчання та дослідницької підготовки учнів у екологічній, природничій та STEAM-освіті).	Психологічний опір колективів до об'єднання та взаємодії.
Підвищення рівня конкурентоспроможності закладу освіти (гармонійне поєднання та пропозиція унікальної освітньої програми для громади забезпечить формування позитивного іміджу).	Ускладнення адміністративної моделі (різні режими функціонування, різні підходи до формування освітнього процесу можуть призвести до дисбалансу інтересів вже усталених колективів).
Поглиблення профілізації (використання реальних практичних компонентів – дослідних ділянок, лабораторій, польових практик).	Фінансово-економічні ризики (поєднання бюджетів та потреба їх перерозподілу, нерівномірне фінансування різних рівні освіти).
Поліпшення інфраструктури (спільне використання матеріально-технічної бази, приміщень, обладнання та педагогічних кадрів для забезпечення якості освіти)	Формалізація освітньо-виховного процесу (об'єднання може залишитися декларативним без реального змістового поєднання можливостей задля розвитку громади).
Поступовість освіти (поєднання загальної середньої та позашкільної освіти забезпечуючи безперервність різнобічного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти).	Ризик автономності позашкільного компоненту (позашкільна підготовка може «розчинитись» в освітньому процесі на рівні загальної середньої освіти і втратити свої ідентичність та основну мету – забезпечення позааудиторного навчання, виховання та розвитку своїх відвідувачів).
Розширення кроссекторальної взаємодії (запровадження програм партнерської підтримки, зокрема розширення можливостей для отримання додаткової грантової підтримки)	Ускладнення адміністративної моделі (різні режими функціонування, різні підходи до формування освітнього процесу можуть призвести до дисбалансу інтересів вже усталених колективів).
Формування нової культури виховання (сприяння формуванню екологічної культури, громадянської відповідальності)	Міждисциплінарна підготовка (можливий кадровий голод або не пропорційність – за окремими напрямами, профілями дефіцит кадрів, а за іншими – профіцит).

Джерело власна розробка автора.

Вважаємо, що ефективність створення такого освітнього-виховного комплексу на базі академічного ліцею та позашкільного закладу освіти залежить від чітко розробленої управлінської моделі та стратегічного бачення розвитку громади. Ця модель з позиції теорії та практики управління освітою в громаді є

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

засобом змістової інтеграції формальної шкільної й позашкільної освіти та посилення профільної школи. Вона дає змогу оптимізувати використання кадрових, матеріальних і фінансових ресурсів, сформувати унікальну освітню пропозицію та підвищити привабливість громади.

Наступною можливою моделлю для громад є створення вертикально-горизонтальної інтеграції, що поєднує академічну шкільну та професійну траєкторії здобувачів освіти в межах однієї інституційної структури. В такій моделі може бути одразу декілька організаційно-правових форм закладів освіти – навчально-виховний комплекс, багатопрофільний заклад освіти тощо. Доцільно визначити переваги та недоліки такої моделі:

1. Переваги:

– індивідуалізація освітньої траєкторії учня через можливість зміни академічного профілю на професійний без втрат часу та інших ресурсів;

– підвищення привабливості професійної освіти серед учнівської молоді;

– посилення зв'язку освіти з ринком праці, співпраця з роботодавцями, залучення додаткових коштів для розвитку закладу освіти;

– спільне використання інфраструктури, обладнання, об'єднаний управлінський апарат, посилений кадровий склад закладу освіти;

– реалізація потреб ринку праці у робітничих кадрах через можливість здобуття первинної робітничої кваліфікації учнями;

– створення освітніх пропозицій як академічного, так і професійного спрямування враховуючи інтереси здобувача освіти та запит громади;

– створення тривалої освітньої траєкторії реалізується логічною наступністю між загальною середньою, профільною та професійною освітою.

2. Недоліки:

– законодавча недосконаліть, оскільки питання автономії структурних підрозділів та механізмів їх фінансування недостатньо врегульовані нині у

 ISSN: 2786-9458

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

галузевому законодавстві, що може створювати додаткові бюрократичні прецеденти;

– іміджеві ризики через частину стейкхолдерів, зокрема батьків, можуть сприймати поєднання з професійною освітою як зниження рівня якості освіти;

– ризик неспіврозмірності академічної або професійної складових, що може порушити ідейність різних рівні освіти;

– складність організаційної структури управління через поєднання різних стандартів освіти, джерел фінансування та механізмів підпорядкування;

– соціокультурна відмінність через різні вимоги до рівня здобувачів освіти, відмінні педагогічні традиції та підходи до викладання, відмінний кінцевий результат здобуття освіти.

Для узагальнення зауважимо, що ця модель є дієвим інструментом стратегічної оптимізації мережі закладів освіти та концентрації наявних ресурсів, що дозволяє вибудувати керовану безперервну освіту відповідно до потреб локального ринку праці та існуючої демографічної ситуації. Запропонована модель підсилює можливості прогнозування контингенту здобувачів освіти, узгодження профілів навчання зі стратегією розвитку громади та формування гнучких освітніх траєкторій. Водночас вважаємо, що потребує чіткого визначення розподіл повноважень, фінансова складова та балансу між академічною і професійною складовими. Ключовим управлінським викликом, на нашу думку, є забезпечення інституційної рівноваги, збереження якості кожного рівня освіти та недопущення формального об’єднання без реальної інтеграції змісту й управлінських процесів.

Створення академічних ліцею при університетах є моделлю вертикальної освітньої інтеграції, що посилює профільну старшу школу та водночас створює цілу низку організаційних викликів. В Україні є успішні практики створення та функціонування гімназій, ліцеїв при закладах вищої освіти («Науковий ліцей міжнародних відносин ІІ-ІІІ ступенів» Університету митної справи та фінансів

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

[1], Ліцей інформаційних технологій при Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара [10], Науковий ліцей Житомирського державного університету імені Івана Франка [12], Український фізико-математичний ліцей Київського національного університету імені Тараса Шевченка [16] тощо). Однак варто зауважити, що такі заклади функціонують лише в мегаполісах і дуже часто «відірвані» від громади, оскільки організаційно підпорядковані саме університету, а не громаді та її органам управління.

Визначимо надалі переваги та недоліки створення академічних ліцею при університетах:

1. Переваги:

– доступ до університетського середовища, лабораторій та науково-педагогічних кадрів, що сприяє подальшому вибору професії;

– підвищення рівня якості освіти за рахунок залучення науково-педагогічних кадрів до викладання в профільній школі або участі у наукових гуртках;

– поглиблена профільна підготовка та викладання окремих дисциплін на університетському рівні;

– реальна академічна орієнтація здобувачів освіти на отримання вищої освіти;

– узгодження змісту профільної школи з освітніми програмами бакалаврату задля зменшення адаптаційний розрив;

– формування власного контингенту здобувачів освіти.

2. Недоліки та ризики:

– законодавчі труднощі через різні ліцензійні вимоги, стандарти та джерела фінансування для закладів загальної середньої та вищої освіти;

– кадровий виклик. Залучення науково-педагогічних працівників може призвести до скорочення кількості педагогічних працівників на рівні профільної

 ISSN: 2786-9458

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

школи і водночас науково-педагогічних працівників не завжди мають педагогічну підготовку для роботи зі школярами;

– конфлікт інтересів між суб'єктом створення, управління та фінансування такого кластеру, оскільки орган місцевого самоврядування може відмовитись від фінансування університетський ланки освіти або центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки буде проти передачі управлінських функцій на рівень громади тощо;

– нерівність доступу через орієнтацію на сильних учнів, що призведе до звуження інклюзивності;

– організаційна автономія буде слабкою через питання управлінської підпорядкованості – керівнику закладу вищої освіти, директору ліцею чи органу управління освітою в громаді. Слабкість організаційної автономії може призвести й до конфлікту повноважень;

– фінансове навантаження проявляється в додаткових витратах на адміністрування, матеріально-технічне забезпечення.

З огляду на вище зазначене підсумуємо, що модель поєднання університетської та шкільної ланок з позиції управління освітою в громаді виступає за формування безперервної освітньої траєкторії «школа – університет». Запропонована автором модель дозволяє узгодити профілі старшої школи з пріоритетами економіки в громаді, підвищити якість підготовки випускників і зміцнити позиції громади як академічного центру. Водночас, ефективність такої моделі залежить від чіткого розмежування повноважень, фінансової сталості в громаді, нормативного врегулювання статусу ліцею та забезпечення рівного доступу учнів. Ключовим управлінським завданням вважаємо досягнення балансу між академічною автономією університету й потребами місцевої освітньої політики.

Висновки. Узагальнюючи результати наукового дослідження, доцільно констатувати, що запропонований кластерний підхід до організації та управління

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

освітнім простором громади є перспективним інструментом в умовах децентралізації, ресурсних обмежень та реформування освіти. Інтегрований освітній кластер розглянуто як модель, що забезпечує поєднання різнорівневих закладів освіти на засадах стратегічного планування, координації, поступовості і раціонального використання ресурсів. Запропоновані автором моделі засвідчили наявність як суттєвих стратегічних переваг, так і організаційно-управлінських ризиків. Кожна модель фактично висвітлює різні рівні інтеграції – горизонтальна (освітньо-виховний комплекс на базі академічного ліцею та позашкільного закладу), вертикально-горизонтальна (інтеграція профільної шкільної і професійної освіти) та вертикальна (створення академічного ліцею при університеті).

Встановлено, що ефективність впровадження кластерних моделей залежить від чіткого розмежування повноважень між суб'єктами управління, нормативного врегулювання статусу структурних підрозділів, забезпечення фінансової сталості та недопущення формального об'єднання без змістової інтеграції освітніх програм. Водночас інтегрований освітній кластер сприяє підвищенню конкурентоспроможності громади, формуванню безперервної освітньої траєкторії та узгодженню профілів навчання з потребами локального ринку праці. Отже, запропонований підхід може бути використаний як концептуальна основа для розроблення стратегії розвитку та управління освітою в громаді, за умови збереження балансу інтересів усіх стейкхолдерів і забезпечення якості кожного рівня освіти.

Подальшого дослідження потребують питання кадрової, фінансово-економічної та інфраструктурної політик в умовах створення інтегрованого освітнього кластеру громади враховуючи запропоновані моделі.

ISSN: 2786-9458
Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Список використаних джерел

1. «Науковий ліцей міжнародних відносин II-III ступенів» Університету митної справи та фінансів. Дніпро. 2026. URL: http://umsf.dp.ua/component/sppagebuilder/?view=page&id=959

2. Бобрицька В. Сучасна вища освіта в умовах конкуренції на ринку освітніх послуг: порівняльний аналіз досвіду країн Чорноморського регіону. Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка, Психологія. Київ, 2016. № 8. С. 17-22.

3. Дзвінчук Д. Сучасні тенденції розвитку та управління освітою : дис. ... д-ра. філософ. наук : спец. 09.00.10 філософія освіти. Інститут вищої освіти АПН України. Київ, 2007. 385 с.

4. Драч І. Управління дослідницькою діяльністю в системі університетського врядування. Механізми реалізації ефективного врядування в університетах України в умовах євроінтеграції : кол. монограф. / Авт. кол. І. Драч, С. Калашнікова, О. Паламарчук, В. Рябченко, Л. Червона; за заг. ред. С. Калашнікової. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2020. С. 109–153.

5. Калашнікова С., Оржель О. Оптимізація мережі закладів вищої освіти: теоретичні особливості та практичні рекомендації. International Scientific Journal of Universities and Leadership. 13 (2022). С. 89-129. DOI: https://doi.org/10.31874/2520-6702-2022-13-89-129

6. Калініна Л. Державно-громадське управління опорними закладами освіти на довірчо-демократичних засадах. Новини науки: дослідження, наукові відкриття, високі технології. Харків, 2019. Т. 4. С. 82-84. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/715635/1/%D0%9A%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%BD%D1%96%D0%BD%D0%B0_Naukovi_vidkryttia_vysoki_tekhnolohii_%D0%A2%D0%BE%D0%BC%204_%D1%81%D1%82.82_84%20%281%29.pdf

7. Кірдан О., Кірдан О. Ретродосвід управління фінансовою діяльністю закладів вищої освіти України та соціальної підтримки студентів. Соціальна

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

робота та соціальна освіта. 2022. Вип. 2 (9). С. 15–25. DOI: https://doi.org/10.31499/2618-0715.2(9).2022.267058

8. Концептуальні засади реформування середньої освіти «Нова українська школа» : посібник / за заг. ред. М. Грищенко. Київ, 2016. 40 с.

9. Лисоконь І. Науково-організаційні особливості фінансування закладів вищої освіти України в теорії та практиці управління вищою освітою. Академічні візії. 2025. Вип. 40. 8 с. DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.14886491

10. Ліцей інформаційних технологій при Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара. Дніпро. 2026. URL: https://www.dnu.dp.ua/news/1735

11. Луговий В. Мережа закладів вищої освіти України: стан і перспективи. Вісник НАПН України. 2024. № 6(2). С. 1-7. DOI: https://doi.org/10.37472/v.naes.2024.6213

12. Науковий ліцей Житомирського державного університету імені Івана Франка. Житомир. 2026. URL: https://lyceum.zu.edu.ua/

13. Проєкт «Удосконалення вищої освіти в Україні заради результатів» : операційний посібник. Київ. 2021. 81 с.

14. Савельєв В. Проблемне поле освітньої політики в Україні. Філософія освіти. Київ. 2005. № 2. С. 78-94.

15. Савіщенко В. Поняття та мета політики держави у сфері освіти та науки в Україні. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2012. № 3. С. 55-61.

16. Український фізико-математичний ліцей Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Київ. 2026. URL: http://upml.knu.ua/

Увесь контент ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license